

มุมห้องเรียน

Take Peek at a Classroom Corner

กวิสรา รัตนการ

งานประจำชั้นสร้างสรรค์ระเบียบวินัย

Sustaining Good Discipline with Classroom Teacher's Task

สิงหาไม่เคยอยู่นิ่งเลย ไม่ว่าจะเป็นการนั่งเรียนในชั้นเรียนหรือแม้กระทั่งการเดิน มือไม้ของเขาไม่เคยอยู่สุข มันมักจะปะปายไปรอบๆ ตัวรวมทั้งศีรษะของรุ่นน้องที่เขาเดินผ่านด้วย เมฆานั้นนอกจะปล่อยปลละเลงช่องช่องให้กรูกรังแล้ว อุปกรณ์การเรียนต่างๆ ก็มักจะกระจัดกระจาย หรือนำมาเรียนไม่ครบถ้วน ลืมโน่นลืมนี่เป็นประจำ **ธันว์**เล่าแม้จะตัวเล็กแต่ก็ใจใหญ่ ถ้าวันใดธันว์ไม่มีเรื่องกับเพื่อนๆ หรือเพื่อนไม่มาฟ้องเรื่องธันว์ละก็ เชื่อได้เลยว่าวันนั้นธันว์ไม่สบาย ไม่ได้มาโรงเรียนหรือไม่ก็เรียนเพียงครึ่งวัน อีกครึ่งวันลาไปทำฟันไปหาหมออะไรทำนองนี้ ส่วน**มกรกับกันยา**แตกต่างกันทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ (มกรเพศชาย กันยาเพศหญิง) ความชอบ (มกรชอบเล่นเป็นชีวิต จิตใจ กันยาชอบนั่งเหม่อ ตาลอย) นิสัย (มกร ดื้อเงียบ.กันยาพร้อมที่จะร้องไห้ เมื่อถูกดูหรือถูกลงโทษ) ยกเว้นเรื่องเดียวที่เหมือนกันก็คือ ทั้งสองคนเป็นไม้เบื่อ ไม้เมากับการบ้าน และ สมุดจดการบ้านเป็นที่สุด เท่านั้น ยังไม่พอยังมี**ตุลย์**จอมก้าวร้าวที่พร้อมเสมอที่จะทำลายทุกกฎเกณฑ์ของระเบียบในโรงเรียนแทบไม่น่าเชื่อเลยว่า ปีนี้...ทุกคนที่กล่าวนามเบื้องต้นนี้มารวมอยู่ในห้องเดียวกัน โดยปกติแล้วเหตุการณ์รวมดาว อย่างนี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งนัก ทั้งนี้เพราะการจัดชั้นเรียนแต่ละปี ผู้จัดก็จะพยายามกระจาย ไปประจำห้อง ห้องละดวงสองดวง...กันไว้เพื่อมิให้เปล่งแสงประกาย เจิดจ้านักทุกระดับชั้นมักจะมี “ดาว” อยู่เสมอมากบ้าง น้อยบ้าง สาเหตุการ “เป็นดาว” มีดังนี้

๑. เกิดจากการมีภูมิหลังที่ไร้ระเบียบ: ประเภทนี้เรียกว่า ลืมตาขึ้นมาก็ไม่เคยรู้จักคำว่าระเบียบเป็นอย่างไร การกิน การอยู่ไม่เป็นเวลาหรือเป็นแบบ *ไปวันๆ* สภาพภายในบ้านและบริเวณรอบบ้านสกปรกรูกรัง เลื้อยผ่ากองๆ แขนวๆ ไร้ อีเหละเขละขละข้าวของเก็บบ้างเป็นที่เป็นทาง เคยเห็นและเคยชินที่จะรับประทานผลไม้แล้ว กองเปลือกไว้ข้างๆ หรือขว้างเมล็ดไปนอกหน้าต่างอะไรอย่างนี้ ครูประจำชั้นจะสงสารดาวประเภทนี้มาก พอๆ กับสงสารตัวเองที่ต้องมาจ้ำจี้จ้ำไช อบรมจนปากจะถึงหู บอกกันตรงๆ ได้เลยว่า มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะกลายมาเป็นผู้ที่ทำอะไรเป็นระเบียบ...มีระเบียบวินัย

๒. เกิดจากเพื่อนชักจูงไป: ประเภทนี้ เนื่องจากความสามารถในการปรับตัวค่อนข้างช้า การเปลี่ยนเพื่อนใหม่ทุกปี ทำให้เขารู้สึกสับสน เป็นเหตุให้กลุ่มที่ต้องการพรรคพวกอยู่แล้ว เข้าไปหว่านล้อม ชักจูงได้ง่าย และเมื่อเข้ากลุ่มแล้ว ก็มักเป็นผู้ตาม พวกเฮไหนก็ร่วมเฮด้วย

๓. เกิดจากสภาพครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง: ประเภทนี้วันดีคืนดี พ่อแม่ที่เคยอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา ก็ให้มันต้องจากไกล หรือ มีน้อง ที่มีคนเอาใจใส่มากกว่า ทำให้ รู้สึกว่าตัวเองไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครรัก ถ้าโชคดีสามารถปรับตัว ยอมรับสภาพได้ก็แล้วไป แต่ถ้าไม่.... เขาก็จะเป็นหัวโจกที่พยายามสร้างความ *กระด้างในหัวใจ* ก้าวร้าวเพื่อปิดบังความอ่อนแอ และ ปมด้อยของตัวเอง

๔. เกิดจากการขาดความเอาใจใส่เลี้ยงดูจากครอบครัว: ประเภทนี้อยู่กับคนเลี้ยงมากกว่า พ่อ หรือ แม่ ทำอะไรไม่เป็น จะทำอะไรหรือต้องการอะไร ก็ *สั่ง* ที่เลี้ยงเรียกว่าจำพวก *อ่อนไม้* หรือ *อ่อนใช้* ก็ได้ เพราะไม่ได้รับการ *อบรม* ได้รับแต่การ *เลี้ยงดู* อย่างเดียว ดาวประเภทนี้มักเกิดเมื่อเรียนชั้นประถมปีที่ ๔ - ๕ เพราะคนเลี้ยงช่วยทำการบ้านที่โหดทุกทีทำให้ไม่อยากทำการบ้าน ไม่อยากเรียน กลายเป็นดาวซีเกียจ ไม่มีความรับผิดชอบไปในที่สุด

๕. เกิดจากทัศนคติของครูประจำชั้นกับผู้ปกครองไม่ตรงกัน: เหตุการณ์นี้อาจเกิดขึ้นได้ แม้ไม่บ่อยครั้งนัก ก็มีผลทำให้เด็กเกิดความสับสนเกิดเป็นดาวประเภทชั่วคราว คือ พันปีนั้นไปก็ค่อยยังชั่วอะไรทำนองนั้น

ดังนั้นการ *รวมดาว* จึงอาจเกิดขึ้นได้ ภายใน ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี ของชีวิตการเป็นครูประจำชั้น และแน่ละ ไม่ว่าปีนั้นจะได้ประจำชั้นห้อง *รวมดาว* หรือไม่ก็ตาม ด้วยธรรมชาติของเด็กและ ด้วยกระบวนการสอนที่ได้มุ่งเพียง *สอนหนังสือ* ครูประจำชั้นจึงต้องจัดการกระบวนการที่จะทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัยให้ได้...แม้สักน้อยก็ยังดี

โดยทั่วไปแล้ว *ภาพฝัน* ของห้องเรียนที่มีระเบียบวินัย มักเป็นแบบนี้ ห้องเรียนสวยสดงดงาม โต๊ะ เก้าอี้ไม่มีรอยชอกช้ำ พื้นไม่มีรอบเปื้อนของหมึกพ่น ไม่มีรอยคราบดำนักเรียนนั่งตัวตรง นัยน์ตาเป๋ว เตรียมพร้อม เรียนอย่างตั้งอกตั้งใจ และสดชื่น นำอุปกรณ์การเรียนมาเรียนครบถ้วน ไม่มั่งง่าย ทำที่ไหนทั้งที่นั่น ยามเช้าแถวเล่า...ไม่ว่าจะเคารพธงชาติเดินไปรับประทานอาหารกลางวัน อาหารว่าง หรือไปเรียนวิชาพิเศษ จำพวกพละ ดนตรี ศิลปะ ฯลฯ ก็เป็นไปอย่างมีระเบียบ ไม่เดินแตกแถว หรือเดินโยกไปเมาแล้ว ไม่คุยหรือเล่นขณะเดินแถวหรือแข่งแถว รู้จักทำความเคารพครูบาอาจารย์โดยไม่ต้องบอกต้องเตือน ยามเย็นหลังเลิกเรียนต่างคนต่างเก็บกระเป๋า เก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัวอย่างรวดเร็วไม่โอ้อ้อ หากมีหน้าที่ทำความสะอาดประจำวัน ก็ตั้งใจทำ ร่วมมือ สามัคคีกลมเกลียวกัน ผลงานเป็นที่พอใจ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่มีเสียงฟ้องจากฝ่ายกิจการนักเรียนว่า ลูกศิษย์ (ของเรา) แอบเอาก่อนหิน

ในสวนหย่อมมาปากัน หรือถูกจับได้ว่าแอบออกนอกโรงเรียนเพื่อไปศูนย์การค้าแทนที่จะกลับบ้าน ฯลฯ ความจริงนั้น ภาพฝัน ก็คือภาพฝัน ที่ไม่มีวันจะเป็นจริงได้ ห้องเรียนที่มีระเบียบวินัย อาจคล้ายๆ อย่างนี้บ้างใน บางเรื่อง บางตอน แต่ไม่ใช่ ภาพฝัน อย่างนี้ อาจเป็นเพราะ นักเรียน ก็คือ เด็ก ซึ่งมีพัฒนาการและธรรมชาติตามวัย ซึ่งผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะป็นครูประจำชั้น หรือพ่อ แม่ จะต้องศึกษาให้เข้าใจและผู้ใหญ่ (ครูประจำชั้นนั่นแหละ) ก็ไม่ใช่ผู้มีอำนาจที่สั่งการจาก เบื้องบนแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม ทั้งยังไม่ใช้ตำรวจหรือผู้พิพากษาที่คอยตรวจตราดูแล เข้มงวดกดดัน กับผู้กระทำผิดและลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ทำไว้ การสร้างให้นักเรียน มีระเบียบวินัย ใช้วิธีดังกล่าวนี้ไม่ได้แน่นอน ครูประจำชั้นย่อมเลือกที่จะ สร้าง ระเบียบวินัย ให้เกิดขึ้นในจิตใจของนักเรียน....จาก ป. ๑ ไป ป. ๒.... ป. ๓.... จนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษา ประจุตัง โชที่คล้องเกี่ยวกันอย่างต่อเนื่องมิใช่ทำให้เกิดระเบียบวินัยเพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่า ที่ครูประจำชั้นยังมีแรงมีกำลังตามดูตามจีตามตรวจและตามบงการ

คำว่า วินัย ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานคือ การอยู่ใน ระเบียบแบบแผน และข้อปฏิบัติ ส่วนระเบียบนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวไว้ว่า คือแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือดำเนินการหรือ หมายความว่า มีลักษณะเรียบร้อย ปัจจุบันนี้เราคงเคย ได้ยินคำกล่าวที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย และการเคารพ ระเบียบกฎเกณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นคำขวัญที่ว่า วินัยเริ่มที่บ้านสอนลูกหลานให้เป็นระเบียบ หรือ แม้กระทั่ง การเคารพกฎจราจรที่จับด้วยถ้อยคำเก้เกี้ยว หนูรู้เพราะคุณครูสอนไว้ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะระเบียบวินัยนั้นเป็นสิ่งที่สอนได้.....ฝึกได้ และมีประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ตลอดจนสังคม และประเทศชาติ กล่าวคือ

ประโยชน์ต่อตนเอง: สำหรับข้อนี้ลองนึกภาพเปรียบเทียบ ความมีระเบียบกับความ ไม่มีระเบียบ จากตุ้เสื้อผ้าใบนี้ก็แล้วกัน ใบแรกนั้น เสื้อผ้า กองสุมๆ อยู่ข้างในเสื้อปะปนอยู่กับ กางเกง ถุงเท้าซุกอยู่มุ่มตู่ข้างละมุ่ม ไม่นับผ้าเช็ดหน้ากับชุดชั้นในที่ขยำๆ ไว้ ส่วนใบที่สองนั้น ตรงกันข้าม ผู้ที่มีระเบียบวินัยย่อมสร้างความเจริญให้แก่สุขภาพอนามัยส่วนตน สร้างความ มั่นคงในอารมณ์อันได้แก่ การรักษาอารมณ์ไม่ก้าวร้าว การปรับตัว และเข้าใจถึงภาวะที่เป็นไป ส่งผลให้ด้านสติปัญญาให้เจริญก้าวหน้า และพัฒนาเต็มศักยภาพที่ควรจะเป็น ด้วยสายตา ของครูแล้ว นักเรียนที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ทั้งในเรื่องส่วนตัวและ ส่วนรวม แม้หากสติปัญญาจะไม่เด่นนักแต่ก็จะสามารถก้าวหน้าในการเล่าเรียนได้ต่อไป ในอนาคตเรียกว่า ปล่อยเดียวได้ โดยไม่อายุใครเป็นที่ไว้วางใจยิ่งนัก

ประโยชน์ต่อครอบครัว: ที่จริงแล้วครอบครัวจะได้รับผลประโยชน์จากการมีระเบียบ วินัยของบุตร – ธิดา โดยตรงที่สุด แต่น่าแปลกที่ครอบครัวมักมอบภาระการฝึกฝนนี้มาให้อยู่ใน

มือของครูประจำชั้นซึ่งมีโอกาส มีเวลา อยู่กับเด็กไม่มากนัก ส่วนใหญ่ก็มักอ้างว่า “ลูกเค้าไม่เชื่อใครเลย เค้าเชื่ออาจารย์คนเดียว ดื้อค่ะ พูดอะไรก็ไม่เชื่อ อาจารย์ช่วยจัดการที่เถอะค่ะ” จะว่าไปแล้วอาจารย์นั้นจัดการก็จัดการได้อยู่หรอก แต่จะให้ดีเลิศนั้นต้องร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ครอบครัวควรร่วมมือกับครูประจำชั้นทุกๆ ทางในอันที่จะฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ เคารพกฎระเบียบและมีวินัย นับตั้งแต่การเป็นตัวอย่างที่ดี การให้การอบรมสั่งสอน การรับรู้เหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การอ่านจดหมายจากโรงเรียนอย่างถ้วนถี่ไม่ใช้สักแต่เซ็นชื่อรับทราบ การสังเกตติดตาม ความประพฤติของนักเรียนและการติดต่อกับครูประจำชั้นอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งนั่งตระหนักร่วมกันว่า พ่อแม่ไม่ใช่คน (ที่ลูก) ใช้ พี่เลี้ยง เด็กรับใช้ ก็มีใช้ลูกได้ ที่สามารถบงการคำสั่งได้ **ครอบครัวใดมีสมาชิกที่อยู่ในระเบียบวินัย มั่นใจได้เลยว่าครอบครัวนั้นได้ก้าวเดินอยู่บนถนนแห่งความสุขและความสำเร็จ**

ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ: “คน” คือหน่วยของสังคมถ้าหน่วยของสังคมมีคุณภาพ สังคมและประเทศชาติก็ย่อมมีคุณภาพไปด้วย ปัจจุบันบ้านเมืองมีปัญหามากมายหลายด้าน และ หนึ่งในปัญหานั้นก็คือ ปัญหาประชากรไร้ระเบียบวินัยในตนเอง อันเป็นปัญหาคือพื้นฐานของปัญหาด้านอื่นๆ เช่น การจราจร เศรษฐกิจ สาธารณะสุข อาชญากรรม เป็นต้น

ที่จริงแล้วการฝึกฝนระเบียบวินัย....ความรับผิดชอบนี้สามารถเริ่มฝึกได้ตั้งแต่เด็กยังไม่เข้าโรงเรียน พ่อแม่นั้นแหละเป็นผู้ฝึกฝน อบรมและเป็นตัวอย่างให้เด็กได้รู้จัก ได้เลียนแบบ แม้กระทั่งเมื่อมาถึงมือครูประจำชั้นแล้วก็ตาม ใช่ว่าพ่อแม่จะวางมือ...เปล่าเลย มาถึงจุดนี้แล้วพ่อแม่และครูควรร่วมกันประคับประคอง อบรมสั่งสอน สร้างระเบียบวินัย ให้เกิดขึ้นในหัวใจ ไม่แปรเปลี่ยนเป็น **ดาว** ที่พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ประหวั่นว่า มีเปอร์เซ็นต์ เสี่ยงต่อความซ้าซอกในสูงทีเดียว เมื่อถึงตรงนี้การฝึกระเบียบวินัยในห้องเรียนเล่าควรทำอะไรเทคนิคการสร้าง **ความระเบียบวินัย**มีอยู่เพียง ๕ ข้อ เท่านั้นคือ

ป้องกันไว้

เรียกใช้เรียกหา

วาจาย้าเตือน

เสมือนที่ปรึกษา และ ใช้ภาษาดอกไม้

การป้องกันไว้

เป็นสิ่งที่ครูประจำชั้นพึงตระหนักและวางแผนไว้ล่วงหน้า ยกเว้นระดับชั้นประถมปีที่ ๑ เพราะไม่มีข้อมูลเดิมจากปีที่ผ่านมาให้ทราบนิสัยใจคอ การเรียนหรือปัญหาที่เคยเกิดขึ้น จึงต้องใช้ความสังเกต ใช้ประสบการณ์ ใช้ผลการเรียน เป็นเครื่องชี้เพื่อจำแนกให้เห็นชัดจึง

ควรวางแผนล่วงหน้าเพื่อควบคุมห้องให้อยู่ด้วยความสงบสุข ให้จับกลุ่มคุยกัน....จับกลุ่มเล่นกัน น้อยที่สุดด้วยยุทธวิธี แบ่งแยกเพื่อปกครอง คือ กระจายนักเรียนที่มีปัญหาเรื่องระเบียบวินัย นั่งห่างๆ กันคนที่พูดมากก็จับไปเข้าคู่กับคนพูดน้อย ที่คือที่ชนก็จับมานั่งข้างหน้าเพื่อใกล้สายตาครู ที่ไม่รับผิดชอบก็ให้อยู่กับเพื่อนที่ปรึกษาได้ สิ่งใดจะก่อให้เกิดปัญหาระเบียบก็รวบรวมเอาไว้ล่วงหน้า หรือบอกให้รู้เสียเลย เป็นต้นว่ากฎระเบียบของโรงเรียน กฎระเบียบทางระดับชั้น กฎระเบียบของห้องเรียน กฎระเบียบของวิชาแต่ละวิชา เทคนิคสำคัญอยู่ที่ *วิธีบอก* ที่ชวนให้ทำตาม หรือ ทำทนายชวนให้ลอง การบอกนี้สามารถบอกได้ ๓ วิธีด้วยกัน

๑. บอกตรงๆ เป็นต้นว่าวิชาเกษตรใช้อุปกรณ์อะไรบ้างและต้องนำมาให้ครบการห้ามนำของมีค่ามาโรงเรียน การทำความเคารพครูบาอาจารย์ หากเดินทางไปทัศนศึกษาก็ต้องปฐมนิเทศการปฏิบัติตัว นักเรียนจะได้รู้ว่าควรทำอะไร ไม่ควรทำอะไร เป็นต้น

๒. บอกด้วยสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น บางครั้งการที่นักเรียนได้ประสบการณ์หรือ เผชิญปัญหา ด้วยตัวเองจะช่วยให้เขาเห็นคุณค่าของระเบียบวินัยมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่มักนิยมปฏิบัติกับนักเรียนชั้นประถมปลาย เพราะรู้จักคิด พิจารณา วิพากษ์วิจารณ์ได้ เช่น สถานการณ์ดีมีนม ครูประจำชั้นอาจปล่อยให้ นักเรียนดื่มมนมกันเองก่อน ๒ - ๓ วัน จากนั้นจึงนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาอภิปรายในห้องเรียนเพื่อหาทางแก้ไข สถานการณ์นักเรียนเกร...ชอบแกล้งเพื่อนประจำห้อง ครูประจำชั้นอาจใช้เกม *กระจกวิเศษ* โดยสมมติให้เพื่อนๆ เป็นกระจก บอกข้อดี - ข้อเสีย ของคนที่ยืนอยู่หน้าชั้น เพื่อปรับปรุงตัว เป็นต้น

๓. บอกด้วยป้ายประกาศ เรียกว่า กระตุ้นทางสายตา เป็นการเพิ่มความจำในการปฏิบัติตามตามระเบียบวินัย เป็นการเตือนและบอกระเบียบไม่เฉพาะเจาะจง เช่น *เข้าแถวซื้อขนมหน้าชมจริงเอ๋ย* (ข้อความนี้ติดไว้ที่โรงอาหาร) *วันนี้คุณจัดช่องของใช้หรือยัง* (ข้อความนี้ติดไว้ในห้องเรียน) *พบครูที่ใดควรทักทายเป็นสวัสดี* (ข้อความนี้มีภาพประกอบติดไว้ตามทางเดิน) *ขอบคุณที่ไม่คุยในแถว* (ข้อความนี้ติดไว้ในโถงบันได) เป็นต้น ป้ายประกาศบางป้ายอาจใช้คำพูดที่เป็นแบบแผน เช่น ป้ายประกาศข้อตกลงของระดับชั้นประถมปีที่ ๖ ซึ่งเขียนไว้ว่า

สิ่งที่แสดงความมีระเบียบวินัยของนักเรียน

๑. มาถึงโรงเรียน ก่อน ๐๘.๐๐ น.ทุกวัน
๒. นั่งที่เรียบร้อยระหว่างรออาจารย์
๓. ไม่นำงานอื่นขึ้นมาทำขณะอาจารย์สอน
๔. ออกไปพักและกลับเข้าห้องตามเวลาที่กำหนดไว้ทั้งเช้าและบ่าย
๕. เข้าแถวรับนมอย่างมีระเบียบ
๖. ไม่เล่นกันในเวลารับประทานอาหาร

๗. ทำเวรทุกครั้งไม่ไถล
๘. ทำงานส่งอาจารย์ให้ครบตามเวลา

ป้ายประกาศนี้ไม่จำเป็นต้องเสนอให้นักเรียนทราบเท่านั้น แม้ผู้ปกครองก็สามารถแจ้งให้ทราบได้เช่นกัน จะได้ช่วยอบรมสั่งสอนอีกแรงหนึ่ง อาทิ จดหมายจากโรงเรียนแจ้งระเบียบเบื้องต้นให้ผู้ปกครองรับทราบ ป้ายประกาศที่ติดไว้ในบริเวณใกล้ๆ กับห้องเรียนดังที่ระดับชั้นประถมปีที่ ๒ เขียนไว้ที่โถงบันไดของระดับประถมปีที่ ๒ ว่า

ข้อตกลงเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๒

๑. แสดงความเคารพอาจารย์ทุกท่าน
๒. ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด
๓. ไม่นำขนมและของเล่นทุกชนิดมาโรงเรียน
๔. ไม่วิ่งเล่นตามระเบียงและโถงบันได
๕. พูดกับทุกคนด้วยถ้อยคำที่สุภาพไพเราะ
๖. ช่วยกันดูแล รักษาความสะอาดของโรงเรียนอยู่เสมอ
๗. ฝึกช่วยเหลือตัวเองโดยปฏิบัติตามนี้
 - รับผิดชอบของใช้ให้สะอาด และใช้อย่างประหยัด
 - จัดเตรียมเครื่องเรียนให้พร้อมอยู่เสมอ
 - ถือกระเป๋าไป – กลับด้วยตัวเอง ไม่รบกวนผู้ปกครอง
 - นัดหมายล่วงหน้าเมื่อผู้ปกครองต้องการพบอาจารย์

สำหรับระดับ ป. ๒ นี้มีเรื่องน่ารักๆ เกิดขึ้นเสมอคือ ผู้ปกครองมักจะโทรศัพท์มาหาอาจารย์เพื่อขออนุญาตให้ลูกในวันแรกของการมาเรียนหลังจากหยุดเรียนเพราะไม่สบาย

๔. บอกด้วยกิจกรรม เรียกว่าเป็นความร่วมมือทั้งระดับชั้นหรือโรงเรียน เช่น กิจกรรมประกวดภาพวาดแสดงความเคารพอาจารย์ กิจกรรมประกวดการเข้าแถว และเดินแถว กิจกรรมประกวดห้องเรียนน่าอยู่ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วก็ต้องใช้ยุทธวิธี *‘คุณชั้นให้อยู่’* ครูประจำชั้นจะต้องคุณชั้นเป็นและคุณชั้นให้อยู่ ทั้งนี้ไม่ใช่คุณด้วยการวางอำนาจหรือบดทอนโทษรุนแรง ไม่ใช่คุณด้วยเสียงดังประเภทนักเรียนเสียงดังแค่ไหนไม่หวั่น ครูเสียงดังกว่า แต่คุณชั้นด้วยระบบสายตา...สีหน้าและท่าทาง คุณชั้นด้วยการชวนกันทำดี เป็นต้นว่า ครูส่งเสียงหวานๆ ว่า “แหม หมู่ ๑ เรียบร้อยเป็นหมู่แรก” นั่นละ เดี่ยวหมู่ที่ ๒ ที่ ๓ ก็จะเรียบร้อยตามกันมาภายในเวลาที่ไม่กี่วินาที คุณชั้นด้วยการ

ให้รางวัลเสริมแรง “หมู่เพื่องฟ้าเรียบร้อยแล้วได้คะแนนเต็ม ๕ คะแนน” แน่ใจว่า หมู่อื่นๆ ก็จะรีบเรียบร้อย แล้วครูก็จะใจอ่อนให้ ๕ คะแนนทุกหมู่ ยกเว้น ที่สุด จริงๆ ก็ต้องหักคะแนนบ้าง บางครั้งการคุมชั้นนี้นักเรียนเองนั่นแหละ คุมกันเอง ดูแลกันเอง เช่นใช้มาตรการจดชื่อผู้ที่ไม่เรียบร้อยบนกระดานดำ เป็นต้น

เรียกใช้เรียกหา

คือ การพูดคุยกันระหว่างครูกับนักเรียนและการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียน การคุยกันระหว่างครูกับนักเรียนสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการโอภาปราศรัย ทักทายกันตามปกติหรือการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดคุยกับนักเรียนนี้ครูสามารถสอดแทรกข้อคิด ศีลธรรมจรรยา และแนวทางในการดำเนินชีวิตกับนักเรียนมากที่สุดได้ โดยเฉพาะกับนักเรียนที่ขาดระเบียบวินัยทั้งหลาย เขาจะฟังด้วยความตั้งใจและพร้อมที่จะเข้าใจ ซึ่งอาจเป็นเพราะเขาไม่รู้สึกว่า ถูกดุ ถูกเทศน์ ก็เป็นได้ ด้วยวิธีการนี้ ครูประจำชั้นมักจะอุทิศเวลาพักกลางวันหรือเย็น เรียก *ศิษย์รัก* เหล่านี้ไปคุยเรื่องโน้นเรื่องนี้จาปะละผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งก็คือ ครูประจำชั้นจะรู้จักนักเรียนในแง่ของนักเรียนมองนักเรียนกันเอง รวมทั้งรู้ภูมิหลังของนักเรียน รู้สาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดระเบียบด้วย สำหรับการจัดกิจกรรมในห้องเรียน จะช่วยให้นักเรียนมีอะไร *ดี ๆ* ทำ ไม่งั้นเขาอาจจะทำอะไร *มัน ๆ* หรือลองดูโดยไม่เฉลียวในเลยสักนิดว่าทำให้เรา...ครูประจำชั้นต้อง *ปวดสมอง* กิจกรรมในห้องเรียนมีมากมาย โทน้อยก็อาจมอบหมายให้ร่วมกันจัดกระดานนิเทศในเทศกาลใดเทศกาลหนึ่ง หรือ จัดการแข่งขัน แววกวี โดยกลุ่มใดสามารถหาคำประพันธ์สอนใจได้มากที่สุด เป็นผู้ชนะ หรือจัดวันนักอ่านเพื่อชักชวนให้อ่านหนังสือเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในกรณีที่เน้นประถมต้น ก็สามารถจัดกิจกรรม ตอบปัญหา ทายปัญหา บรรยายภายในห้องก็จะฝึกคัมภีร์น้อย

ใช้ว้าย้าเตือน

เป็นสิ่งที่ครูประจำชั้นพึงตระหนักไว้ได้เลยว่า ต้องทำเป็นประจำแต่อย่าปล่อยเขาไปใช้กับคนใดๆ ที่บ้านเพราะจะกลายเป็นจู้จี้บ่นไป ในห้องเรียนนั้น อย่าหวังเลยว่านักเรียนจะทำอะไรๆ แบบที่เรียกว่า รู้เวลา รู้เรียน รู้เล่น ทุกบททุกตอน ที่จริงนั้นเขารู้ย้อยหรือ แต่ขอเพิ่มเล่นสักนิด เพิ่มเวลาสักหน่อยซึ่งเวลาที่ขอเพิ่มนั้นมักไม่ได้มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ เช่น โรงเรียนให้พักตอนบ่าย ๑๕ นาที เหล่าเด็กๆ ก็มักจะเพิ่มเป็น ๒๐ นาที ควรช่วยกันทำเวรให้เสร็จภายในครึ่งชั่วโมง แต่ไม่หอรอก เสียๆ กันมั่ง เล่นๆ กันมั่ง ใช้เวลาเพิ่มเป็น ๔๐ - ๔๕ นาที เป็นต้น ครูประจำชั้นช่วยได้ด้วยการ *เตือน* เทคนิคอยู่ที่ต้องเตือนพวกเขา *ก่อนเวลา* ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดๆ *เตือน* ให้พวกเขา *รู้ตัว* ก่อนเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้น ครูประจำชั้นจะได้ไม่ต้อง

ดู เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สมควรเกิดขึ้น การใช้วาจาอย่าเตือนนี้รวมถึงการย้ำถึงความรับผิดชอบครั้งที่แล้วๆ มาของเขาด้วย เพราะคงไม่เป็นการดีแน่ ถ้าจะมีการลงโทษเมื่อเกิดการกระทำความผิดครั้งแรก ยิ่งกระทำด้วย ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือไม่ได้เจตนา แล้วการใช้วาจาอย่าเตือนจะช่วยให้เกิดความผิดหนต่อไปได้มากทีเดียว ยกเว้นถ้าเจตนาหรือหลอกลวง ละก็ จัดการทันทีที่นอกจากนี้การใช้วาจาอย่าเตือนใช้จะกระทำได้เฉพาะครูประจำชั้นถือเป็นการตกลงกันในห้องเรียน หัวหน้าจะเป็นผู้บอกวาจาอย่าเตือนในรูปแบบต่างๆ เช่น อาจให้นับ ๑ - ๑๐ เพื่อเป็นสัญญาณให้เรียบร้อยภายในการนับ ๑ - ๑๐ ให้อำนาจในการให้ ดาว รางวัลกับหมู่ที่เรียบร้อย ปิดไฟ ปิดพัดลม อันเป็นสัญญาณที่ตกลงกันว่าเมื่อปิดไฟ ปิดลมแล้วทุกคนคงจะรีบออกมาจากห้องเพื่อเข้าแถวไปเรียนวิชาอื่น เป็นต้น

เสมือนที่ปรึกษา

ครูประจำชั้นและนักเรียน (โดยเฉพาะระดับประถมปลาย) จะเป็นเสมือนที่ปรึกษาซึ่งกันและกันได้อย่างดี บรรยากาศของห้องเรียนก็จะมีคำว่า *แมวไม่อยู่หนูร่าเริง แมวกลับมาหลังคาเบิ* อย่างแน่นอน เพราะทั้งสองฝ่ายต่าง *ร่วมมือกันจัดระเบียบห้อง* ด้วยบัญญัติ ๕ ประการ หรืออะไรก็ตามแต่จะเกิดคิดจะตั้งกัน ที่สำคัญต้องเกิดจากความคิดของทุกคนเทคนิคสำคัญที่ใช้คือ การใช้คำถาม ตะล่อมให้นักเรียนไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ตัวอย่าง เช่น เพื่อนมาฟ้องว่ากรหนิเวร แทนที่ครูประจำชั้นจะเรียกกรมาลงโทษ กลับใช้การสอบถามเพื่อนทั้งห้องในช่วงโมงสนทนาเกี่ยวกับเรื่องหนิเวร ครูจะเป็นผู้ชักโนน ถามนี้ เพื่อให้ทั้งนักเรียนทั้งห้องรู้ถึงความผิดแล้วสรุปการลงโทษ ซึ่งแน่นอนว่า นักเรียนทั้งห้องเป็นผู้กำหนดบทลงโทษหรืออีกตัวอย่างหนึ่ง คือการตกลงเรื่องการเก็บเงินห้อง ซึ่งคงเป็นการง่าย ถ้าครูจะเป็นผู้กำหนดว่าเอา เก็บเงินห้องอาทิตย์ละบาทนะ แต่จะเป็นการดีมาก ถ้าครูจะนำเรื่องการเก็บเงินห้องนี้มาปรึกษาว่า ควรทำอย่างไร เราเก็บเงินเพื่อทำอะไรบ้าง นักเรียนจะรู้สึกเต็มใจที่จะให้เงินห้องมากขึ้น การเลือกเหรียญที่ทวงเงินเก่งๆ นั้นเลิกไปได้เลย

นอกจากนี้ครูประจำชั้นควรเป็นที่ปรึกษากับนักเรียนได้ในทุกๆ เรื่อง เช่น กรณีที่นักเรียนมาฟ้องว่าเพื่อนแกล้ง เพื่อนรังแก ซึ่งครูประจำชั้นต้องชำระความบ้าง ตัดสินความบ้าง และวางแผนการแก้เผ็ดให้ไปจัดการกันเองบ้าง หรือกรณีวิวาทกันเอง หรือ กรณีเกิดข่าวลือที่ครูประจำชั้นต้องกลายเป็นพวกเดียวกันเพื่อสืบต้นตอของข่าวลือ หรือพิสูจน์ข่าวลือให้ลั่นสงสัย รวมทั้งการร่วมใจเชียร์ เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เช่น แข่งบอล ชักกะเย่อ วิ่งเปรี๊ยะ หรือแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้น

ใช้ภาษาดอกไม้

คือ การพูดจาไพเราะนั่นเองและสำหรับการเรียนการสอนนั้น การใช้ภาษาดอกไม้ รวมถึงการพูดชมเชย ซึ่งเป็นคำพูดที่ทุกคนชอบฟังมากกว่าวาจากราดเกรี้ยว ประชดประชัน เลียดสี รวมทั้งวาจาเทศนาที่กินเวลาประมาณ ๒๐ นาที ของชั่วโมงสอนการพูดจาหวานหู นั้นแม่สุนทรภู์ก็ยังสอนว่า

อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย
แม่เจ็บอื่นหมิ่นแสนจะแคลนคลาย เจ็บจนตายก็เพราะเหน็บให้เจ็บใจ

นั่นละ ครูประจำชั้นไม่พึงเห็นนักเรียนให้เจ็บใจ เพราะจะไม่ได้ประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ในระยะยาว คำชมเชยต่างหากที่จะเป็นสิ่งที่จูงใจให้นักเรียนพยายามทำความดี เทคนิคที่สำคัญ ของคำชมก็คือ ต้องชมที่ผลงานของเขา รู้จักใช้คำพูดแทนความรู้สึกของเขา เช่น เมื่อนักเรียน จัดบอร์ดหน้าชั้นเสร็จแล้ว ครูไม่ควรชมว่าโอโฮ เก่งจังเลย แต่ควรชมว่า โอโฮ บอร์ดสวย จังเลย ใช้สีได้ถูกใจครูจริงๆ หรือ นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดห้องเรียนได้เรียบร้อย ครูไม่ควรชมว่าแหม ลูกศิษย์ของครูเป็นเด็กดีกันจริงๆ แต่ควรชมว่า แหม *วันนี้ห้องเรียนของเรา สะอาดดีจริง โต๊ะเรียนก็ตรงแผงเขียว* เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นไม่ได้หมายความว่า ไม่ได้ดู แต่ต้อง รู้จักดู รู้จักเตือน มองสถานการณ์ให้ออกกว่า เหตุการณ์ร้ายๆ นั้นเกิดขึ้นด้วยเจตนา ด้วยสาเหตุอย่างไร แล้วจึงค่อยจัดการเชื่อหรือไม่ว่า ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ล้วนแล้วแต่ *จำเก่ง* โดยเฉพาะคำพูดที่รู้สึกบาดหู บาดใจ เพียงแต่ว่าเด็กล้วนแล้วแต่แสดงออกถึงความไม่พอใจ และที่สำคัญเขามองโลกในแง่ดี เขาเข้าใจความปรารถนาดีอันเป็นพื้นฐานในจิตใจของครู ทุกคน หลายคนรำพันว่า *หนูไม่โกรธหรอกค่ะ อาจารย์ดูก็เพราะต้องการให้หนูเป็นเด็กดี*

การสร้างและฝึกฝนระเบียบวินัยที่กล่าวมานี้ ย่อมขึ้นอยู่กับแนวปฏิบัติของผู้สร้าง ด้วย ผู้สร้าง คือ ครูประจำชั้น หรือ อาจเป็นผู้ปกครองก็ตาม ย่อมต้องยึดถือแนวปฏิบัติ ๔ ประการดังต่อไปนี้

๑. ละเอียดถี่ถ้วน ช่างสังเกต: ความละเอียดถี่ถ้วนและช่างสังเกตจะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้ชัดเจนขึ้น นับตั้งแต่ ละเอียดถี่ถ้วนต่อความประพฤติของนักเรียน ต่อเรื่องราวส่วนตัวของนักเรียน และ ต่อความสัมพันธ์ของนักเรียนด้วยกัน

๒. รู้จักใช้ภาษาได้เหมาะสม: เรื่องของการใช้ภาษาให้เหมาะสมนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก ครูประจำชั้นบางคนพูดที่ไรก็เหมือนดุนั้น บางคนดูไม่เป็นคุณนักเรียนไม่รู้เรื่อง คือ ดีความ ไม่ได้ว่านี่ดูหรือเปล่า นักเรียนบางคนไม่รู้เลยว่าที่ครูสั่งให้ตนเองปฏิบัตินั้น คือ การลงโทษ ครู ประจำชั้นบางคนนั้นสามารถมาก นักเรียนที่ว่า ซ่า...ที่ว่าร้าย กลายเป็นลูกไก่ในกำมือ ก็เพราะ รู้จักใช้คำพูด

๓. เป็นตัวอย่างที่ดี: ครูประจำชั้นย่อมเป็นตัวอย่างที่ดีเสมอ ไม่ว่าในด้านใด โดยเฉพาะในเรื่องของความเป็นระเบียบวินัย นับตั้งแต่ การจัดห้อง การจัดโต๊ะ ทำงานส่วนตัว การจัดตั้งสมุด หนังสือ ล้วนเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนทั้งสิ้น ที่จริงแล้วต้องเรียกว่า ครูประจำชั้นต้องเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองด้วย มิฉะนั้น จะกลายเป็นแม่ปูกับลูกปูไป

๔. ทำจริงจังสม่ำเสมอ: การฝึกฝนระเบียบวินัยต้องกระทำอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ มีการติดตามผล ไม่ใช่เข้มงวดภาคต้น พอภาคปลายก็หย่อนยาน หรือ เช้าๆ ยังสดใสก็ติดตามใกล้ชิด พอบ่ายหนอยก็คลายไป ถ้าเป็นเช่นนี้ การฝึกระเบียบวินัย มักจะไม่ได้ผลตามที่ตั้งใจไว้

การสร้างระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่ต้องการความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายนับตั้งแต่ การปฏิบัติของครูประจำชั้น การร่วมมือของผู้ปกครอง นโยบายของโรงเรียน และครูบาอาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียนทุกคน ล้วนมีส่วนร่วมในการสร้างระเบียบวินัยด้วย การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความมีระเบียบวินัย เช่น ประกวดคำขวัญเกี่ยวกับระเบียบวินัยในการรักษาความสะอาด การติดป้ายประกาศเตือนใจเกี่ยวกับระเบียบวินัยตามที่ต่างๆ ภายใน บริเวณโรงเรียน การจัดเทศกาลหรือสัปดาห์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความมีระเบียบวินัย เป็นต้น และด้วยการย้ำเตือนของครูบาอาจารย์ทุกท่านที่เผชิญเห็นลูกศิษย์ตัวน้อยทำความผิดทั้งหมด....ตั้งแต่ต้นจนถึงบรรทัดนี้แหละ สร้างระเบียบวินัย

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวิสรา รัตนกร อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ฝ่ายประถม กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ อีเมล: kavisar.r@chula.ac.th